

Марсел Еме

ПРОПУСТИТИ ВОЗ¹

Господин Гарнере прошао је кроз башту казина и сео у сенку кестеновог дрвета поред неке старице која је штрикала капутић. У знак одговора на њен осмех, скинуо је шешир, а потом, сакривши се иза новина, почео да размишља о својој руми, терапији, супрузи која је пила чај у казину, о рудницима Конга чије су акције претходног дана опале за три процента. Новине су му пале на колена и капци су му отежали. Старица, која му се упорно смешила, приближила је столицу његовој и упитала га:

– Ви ме, наравно, не препознајете?

– Опростите – рече господин Гарнере са помало агресивном искреношћу. – Али заиста...

– А ни моје име вам сигурно ништа не говори? Госпођица Жирје-Рабито... Софи Жирје-Рабито...

Господин Гарнере признаде да нема представу. Госпођица Софи одложи плетиво и рече уз уздах:

– Немојте се ни трудити, никад ме нисте видели. Ја сам она коју бисте заволели пре четрдесет пет година да нисте пропустили брзи воз у Дижону у ноћи између 17. и 18. априла. Али сигурно сте заборавили ту непријатност...

– Нисам је заборавио! – повика господин Гарнере. – Ма какви! У следећем возу упознао сам девојку која ће ми постати жена!

– Ха-ха! Е па, да сте ухватили претходни воз, оженили бисте се мноме.

Господин Гарнере климну главом, као да хоће да каже да је све могуће.

– Хоћете ли да чујете како би се све догодило? – рече госпођица Софи. – Била сам сама са мамом у купеу друге класе. Ви улазите носећи два кофера, смештате се у ћошку. С времена на време бацате поглед на мене. Треба рећи да сам била врло лепа и тако танког струка, а стас ми је био још једна предност... Након сат времена, мама устаје да узме велики кофер из мреже за пртљаг. Ви користите прилику и разговор почиње...

– Исто се десило с мојом женом – примети господин Гарнере.

– Причате с мамом о различитим стварима и мене љубазно уводите у разговор. С времена на време, дотакну нам се колена. Господе, ти први жмарци... Имате прав разделац по средини и већ поодрасле бркове за своје двадесет три године, који се тако грациозно коврцају насред нашег образа. Ох, ти бркови! Прождирем их очима...

– То ми је и жена рекла чим смо се узели – прошапутала господин Гарнере прешавши руком преко својих седих власи.

– Мама сазнаје да сте из добре породице. Прилично се интересује за вас, а ја, треба ли то и рећи, већ сањарим о нашим наредним сусретима. Мама вас моли за

¹ Marcel Aymé, "Manquer le train", новела објављена први пут у *Figaro*, 30. јануара 1937, прештампана у постхумној збирци *La Fille du shérif* (Gallimard, 1987).

обећање да ћете доћи на њен следећи пријем у петак, и ви долазите, Виктор! Долазите!

– Да, да, сећам се...

– Десет минута проводимо сами у ћошку салона. Причате ми о књизи Пола Буржеа...

– Заиста се савршено сећам...

– Кућа на вас оставља повољан утисак. Ту су две помоћнице, а мама је за то вече унајмила и хотелског слугу. Распитујете се о татиној ситуацији...

– И морам рећи да добијам сва потребна уверења. Таст ми није био нарочито интеллигентан, далеко од тога, али умео је да саслуша савете свог рођака директора. Увек је куповао прворазредне акције, то му ваља признати.

– И тата се са своје стране распитује о вама. Све је у најбољем реду. Наше породице се упознају и редовно се виђају. Мене хвата грозница... љубав, мираз, двадесет четири комада од сваког рубља... Па ипак, каква узнемиреност! Мало је фалило да до венчања не дође због мираза...

– Таст је био тврдица, а у мојој кући се с тим стварима није збијала шала...

– На крају је све решено. Сто хиљада и удео у наследству. Веридба. Венчање. Дарови. Свадба. Ваш отац је позвао једног генерала, а мама шефа кабинета. Оброци, здравице. А онда Венеција...

– Венеција – уздахнуо је господин Гарнере. – Венеција, канали...

Погледао је госпођицу Софи и срце му се стегло. Не због носталгије за Венецијом или за својом младошћу већ због помисли да та судбина коју је пропустио толико личи на судбину која га је снашла. Са двадесет година сматрао се способним за све могуће авантуре, а са шездесет осам почињао је да сумња да је располагао прилично танким репертоаром. Можда је заиста рођен само да би учествовао у том једном позоришном комаду у којем би му било која Софи била партнерка... Господин Гарнере, који је понекад жалио због почетка свог живота, сада се осећао осиромашено. Желећи још мало да се понада, упита нестрпљивим гласом:

– А после?

– После се враћамо у Париз. Сређујемо брачни живот. Ви сте задржали једну стару везу...

– О, да, са Лисјеном. Прекинуо сам је шест месеци након нашег венчања...

– Зато што сам ја желела. Какав је то био ударац, какво разочарање... Волела сам вас толико нежно и љубоморно...

– Да, наравно... али, на крају крајева, не нарочито...

– Незахвалнице – уздахну госпођица Софи клепивши га иглом по прстима.

– Авај! Чекале су ме друге муке. Прво млада жена вашег секретара, затим ћерка једног старог службеника, ситна смеђа девојка којој сте наместили стан у Улици Сен-Лазар, поред вашег посла...

– Шта да се ради, мушкарци су такви. Воле да удовоље свима.

– Ћутите, то је страшно. Ви сте низали љубавнице, а ја сам тихо патила. Чудо је што сам тако издржала десет година. И најзад сам се побунила...

– Гле, гле – рече господин Гарнере – коначно нешто занимљиво...

– Ах, моја побуна је била нечујна. Никад нећете сазнати за промену која се одиграла у мени. Једне вечери, док сте ви у Белгији, ваш рођак Ернест, капетан у државној гарди, долази у посету. Затиче ме меланхоличну, нервозну, покуњену. Узима ме за руку, ја му се исплачем на рамену, он ме привија уз своју униформу, осећам његове бркове на образима, глава ми гори, кажем му, ах, кажем му: „Ернесте”, и он ме односи...

Старица је наставила са штрикањем трзајући се и тресући се на столици. Господин Гарнере је осећао како му се у лице пење крв од варења. Желео је да проговори, да се расправља, али језик му се свезао. Госпођица Софи се занела:

– Готово сваког дана га посећујем. Колико сам срећна, и колико је само леп мој капетан! Та рамена и тај поглед, то војничко држање... Луда сам за њим. У његовим рукама претварам се у демона. Више не препознајем себе. Прави правцати демон, кажем вам... Никад нисам била толико лепа. И ви ми сами скрећете пажњу на то. Колико је задовољство било осветити се тако, мимо вашег знања, за све ваше издаје... Али све има крај. Капетан одлази ка другим љубавима. А ја упознајем Ли-сјена, малог чиновника који је и вама драг. Господе боже, какав шармантан младић... Онда срећем једног корнетисту у симфонијском оркестру Колон, једно баршунасто биће које ми с уживањем задаје муке... Снашле су ме још две мање важне авантуре пре него што сам напунила четрдесет. Али моја жеђ за осветом је пресахнула. Лагање и компликације почињу да ми стварају збрку. Све ми је важнији комотан живот. Бавим се хуманитарним радом и потребно ми је потпуно достојанство. На крају крајева, упркос свему, према вама и даље осећам велику наклоност...

С лактовима на коленима, обухвативши главу рукама, господин Гарнере сме-тено је слушао госпођицу Софи која је настављала смиреним гласом:

– Заборавила сам и ваше и своје преваре. Јесам ли вам рекла да имамо ћерку? Удала се за младића из добре породице који је успео у животу. Имају двоје деце. Старији је управо уз честитке примљен у Политехничку школу. А ми старимо срећни и сједињени подсећајући се етапа наше среће. Ви пратите курс на берзи, а ја штрикам за своје сиромаше... И ето живота...

– Ето живота – понови господин Гарнере после врло дуге тишине.

Уморно је подигао главу. Са плетива до спретних игала, поглед му се попео дуж стезника од црне свиле и он изненађено угледа лице своје жене под широким сезонским шеширом. Бацио је забринут поглед ка башти: силуэта која се удаљавала штрикајући, према водоскоку на кружном току, сигурно је била госпођица Софи.

– Долазим из казина у голој води – рече госпођа Гарнере. – Колико је вруће унутра... Знаш ли да сам се распитала о сиромасима које сам јуче видела? Нису баш најужорнији. Мислим да ћу свој џемпер задржати за наш хуманитарни рад за Малу медаљу. А опет, добро знам да се џемпери увек продају боље у провинцији него у Паризу. Страшно је то колико нам само штете продавнице мешовите робе. Треба добро да размислим пре зимске кампање. Јеси ли прочитао новине?

– Јесам... Рудници у Конгу опали су за три процента...

– Кад смо код тога, распитала сам се о људима из собе 15... Погодила сам: нису брачни пар!... Ма шта ти је? Гледаш ме чудно...

– Ма ништа.

– Да није због оне говедине у сосу коју су нам послужили за ручак?

– Да, биће да је због говедине – рече господин Гарнере.

Након што се излуфтирао шеширом, додаде:

– У сваком случају, за руднике у Конгу имам доста маневарског простора. Акција ме је коштала 272 франка.

(Са француског превео Бојан Савић Осшојић)